

Het failliet van twintig jaar wegbijpolitiek van VVD en CDA is tegelijk het gelijk van links

Column Thomas von der Dunk
Volkscrant, 3 juli 2022

'Schadenfreude ist die schönste Freude', zoals een oude Duitse wijsheid wil. Ook mij is niets menselijks vreemd, en ik zal niet ontkennen dat ik met een zeker satanisch genoegen zie hoe in deze weken een ettelijke decennia oude politiek van leugens en lafheid, van bagatelliseren en boerenbedrog, in het gezicht van VVD en CDA is ontploft. Dit is ook wat je krijgt na twaalf jaar Rutte.

Het negeren van de klimaat- en stikstofproblematiek, omdat we 'wel gewoon moeten kunnen blijven barbecueën', om een van diens vele platitudes te citeren. De illusie van oneindige groei van Schiphol, waarbij technische foefjes en bestuurlijke geitepaadjes wel automatisch alle hobbels zullen opruimen. De fictie dat als je de opvang maar voldoende onaantrekkelijk maakt, asielzoekers vanzelf zullen wegblijven, omdat die – dixit toenmalig VVD-fractieleider Halbe Zijlstra – hier toch vooral komen voor gratis borstvergrotingsoperaties. Het Groningse gasschandaal en de ontworpen woningmarkt, welke laatste nu ook de eigen achterban begint te raken – de rampzalige erfenis van de VVD-coryfeeën Henk Kamp en Stef Blok.

Puinhopen

Dat verwijt treft nadrukkelijk niet de nieuwe ministers Christianne van der Wal en Eric van der Burg, die in dat opzicht een verademing zijn, of het nu door de agrarische terreurgroep Farmers Defence Force belaagde CDA-kamerlid Derk Boswijk, die eveneens snapt dat er iets fundamenteels moet veranderen. Zij mogen de puinhopen van hun voorgangers opruimen. Als Van der Wal inderdaad standvastig blijft, kan ze ook meteen doorschuiven naar het Torentje, waar iemand vegeteert die juist nooit zijn nek heeft durven uitsteken, zich ook in deze crises amper laat zien – meevergaderen in Brussel is leuker – en altijd afwacht tot de wal het schip keert.

['De heropvoeding van de middenklasse is begonnen'](#), zo becommentarieerde Sander Schimmelpenninck op 13 juni de huidige cultuurschok voor zelfvoldaan rechts Nederland. Die eerste confrontatie met het onvermijdelijke bleek voor de helft van de VVD-leden op het partijcongres al ondraaglijk: blijkens die motie van afkeuring blijven die wegvluchten in de fictie dat er niets hoeft te veranderen. Vooral de VVD is immers de partij van een strontverwende hogere middenklasse die haar luxeleventje door niets verstoord wenst te zien.

Toeslagenschandaal? Wegwerpwerknemers op Schiphol of bij de post? Het zal wel. Maar kom niet aan het grondrecht om alles wat je vanuit je luie leunstoel bestelt direct thuisbezorgd te krijgen, nagenoeg gratis te vliegen of ongelimiteerd op de snelweg te sjezen.

Die egocentrische infantiliteit wordt als geen ander belichaamd door het VVD-Kamerlid Daniel Koerhuis, die op tv inzake de hele Schipholchaos geen woord

aan de uitgebuite kofferslepers wijdde. Maar er gloort misschien zelfs voor zijn partij licht aan de horizon, nu de meest onuitstaanbare exponent van dit soort denken, ex-Kamerlid Gert-Jan Oplaat, zijn lidmaatschap heeft opgezegd.

Wegkijkpolitiek

Het failliet van twintig jaar wegkijkpolitiek van VVD en CDA is tegelijk het gelijk van links, jarenlang weggehoond door Rutte en consorten. Helaas is – en dat is de keerzijde van de electorale implosie die nu voor beide partijen dreigt – het vooralsnog niet links dat daarvan profiteert, maar extreem-rechts, waar de rattenvangers van PVV, FvD en JA21 de ontevreden boeren en burgers naar de mond blijven praten. Met een 'glansrol' voor de gewezen varkensbranchelobbyist Caroline van der Plas.

Dat de linkse partijen hier tegenover geen vuist weten te maken, ligt ook aan die partijen zelf. Door veel te ver mee te gaan in de neoliberale tijdgeest van de afgelopen decennia heeft de PvdA een belangrijk deel van haar traditionele achterban in de steek gelaten, waarna zij, als uitkomst van het fatale kabinet Rutte-II, electoraal is gedecimeerd.

Op eigen kracht zal de PvdA daarom niet uit het dal komen, en ook de illusie van GroenLinks of SP dat zij in hun eentje in het ontstane gat kunnen springen, is door de uitslag van 2021 – die ook hen tot kleine partijen reduceerde – doorgeprikt. En daarmee stelt zich heel concreet de vraag: wil men ter linkerzijde nog tien jaar Rutte, of wil men een electoraal kansrijk alternatief?

Massa is macht

Dat betekent dus samengaan, en daarvoor heeft links niet eeuwig de tijd. Gelukkig heeft een grote meerderheid van de leden van PvdA en GroenLinks – beide indertijd ook als fusiepartijen ontstaan – dat begrepen. Massa is macht – en waar beide partijen op de hoofdthema's in de praktijk nagenoeg hetzelfde vinden, en er hooguit qua prioriteiten verschillen bestaan, dient men die stap te nemen. De verschillen tussen de partijen zijn niet groter dan daarbinnen, en aan interne sentimenten over vertrouwde partijrituelen heeft de externe kiezer geen boodschap. Sterft, gij oude vormen en gedachten!

Bij sommige PvdA'ers bestaat de vrees dat men door fusie met het 'elitaire' GroenLinks 'de gewone arbeider' van zich vervreemdt. Wel, dat heeft de partij zelf al door haar eigen beleid gedaan. Bij sommige GroenLinkers bestaat de vrees dat de nieuwe partij erg op besturen gericht raakt. Wel, dat is GroenLinks zelf ook zonder die fusie inmiddels al. Zolang beide partijen dat niet bij zichzelf veranderen, waardoor zij in hun feitelijke politieke opereren zo op elkaar zijn gaan lijken, is gescheiden optrekken onzin.

Een nieuwe grote linkse partij zal, doordat het weer de machtsvraag kan stellen, niet alleen aan veel linkse hobbystemmen een einde maken en aantrekkingskracht uitoefenen op D66-kiezers. Het zal ook herhaling voorkomen van de schertstwedstrijd op televisie tussen Rutte en Wilders of Baudet om het premierschap, waarbij de eerste de staatsman kan uithangen. Het politieke debat dient te gaan tussen links en rechts, niet tussen rechts en extreem-rechts.

Thomas von der Dunk *is cultuurhistoricus*